

desteğiyle

YÖNETİCİ ÖZETİ

SURİYELİLER BAROMETRESİ

“SURİYELİLERLE UYUM İÇİNDE
YAŞAMIN ÇERÇEVESİ”

SB- 2022

Prof. Dr. M. Murat ERDOĞAN

KASIM 2023

YÖNETİCİ ÖZETİ

SURİYELİLER BAROMETRESİ

“SURİYELİLERLE UYUM İÇİNDE
YAŞAMIN ÇERÇEVESİ”

SB- 2022

Prof. Dr. M. Murat ERDOĞAN

KASIM 2023

SURİYELİLER BAROMETRESİ (Yönetici Özeti)
"SURİYELİLERLE UYUM İÇİNDE YAŞAMIN ÇERÇEVESİ"
SB-2022

Prof. Dr. M. Murat ERDOĞAN
KASIM 2023

SerBest Kitaplar

İvedikköy Mah. İvedik Cad. Mercan 2 Plaza, No: 253/A, Kat: 3 06378 Yenimahalle, Ankara

Kapak ve Kitap Tasarımı: Serbest Kitaplar

Suriyeliler Barometresi'nin kitap ve yönetici özetlerine
Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak aşağıdaki linklerden ulaşılabilir:
www.unhcr.org/tr/yayinlar / www.mmuraterdogan.com

*Bu çalışma UNHCR Türkiye desteği ile gerçekleştirilmiştir.
Çalışma yazarın kişisel görüşlerini yansıtmaktadır ve söz konusu görüşler
UNHCR'yi bağlayıcı nitelikte değildir. UNHCR bu belgede yer alan bilgilerin herhangi bir şekilde
kullanımından sorumlu tutulamaz.*

SB-2022 ARAŞTIRMA VE ANALİZ EKİBİ

Prof. Dr. M. Murat ERDOĞAN - Proje Yöneticisi / Konsept & Raporlama
Ankara Üniversitesi SBF Mülkiye Göç Araştırmaları Merkezi -MÜGAM
Dr. Öğr. Üyesi Nihal EMİNOĞLU - Proje Koordinatörü / Kıdemli Uzman
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Tülin Haji MOHAMAD - Proje Suriyeliler Sorumlusu / Kıdemli Uzman
Tulia Domna Research & Consulting Center
Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU - Kıdemli Uzman
İstanbul Teknik Üniversitesi
Dr. Onur UNUTULMAZ - Kıdemli Uzman
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Deniz AYDINLI - Kıdemli Uzman
Rabia Gizem ŞENOĞLU - Proje Asistanı

SURİYELİLER BAROMETRESİ AKADEMİK DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Nermin ABADAN-UNAT- Boğaziçi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa AYDIN - Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Banu ERGÖÇMEN - Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT - Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Elisabeth FERRIS - Georgetown Üniversitesi -ABD
Prof. Dr. Mehmet Nuri GÜLTEKİN, Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Kasım HAN - İstanbul Beykoz Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet İÇDUYGU - Koç Üniversitesi
Omar KADKOY - TEPAV
Prof. Dr. Neeraj KAUSHAL - Columbia Üniversitesi, ABD
Prof. Dr. Ayhan KAYA - İstanbul Bilgi Üniversitesi
Prof. Dr. Fuat KEYMAN - Sabancı Üniversitesi
Ümit KIZILTAN - Göç Bakanlığı, e. Genel Müdür, Kanada Göçmenlik, Mültecilik ve Vatandaşlık Araştırma ve Değerlendirme
Prof. Dr. Kemal KİRİŞÇİ - Brookings Institute, ABD
Prof. Dr. Nilüfer NARLI - Bahçeşehir Üniversitesi
Dr. Kathleen NEWLAND - Migration Policy Institute-MPI, USA
Prof. Dr. Barbara OOMEN - HZ University of Applied Sciences, Hollanda
Prof. Dr. Ludger PRIES - Bochum Üniversitesi, Almanya
Prof. Dr. Saime ÖZÇÜRÜMEZ - Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. H.Halil USLUCAN - Duisburg-Essen Üniversitesi, ZfTI, Almanya
Prof. Dr. Nasser YASSİN - American University Beirut, Çevre Bakanı, Lübnan
Prof. Dr. Ayselin YILDIZ, İstinye Üniversitesi

UNHCR Türkiye Ekibi

Angela Maria Li ROSI, Temsilci
Neşe KILINÇOĞLU
Alev Örsel KARACA
Selin ÜNAL
Sera ZAFER

ANAR Araştırma:

Funda USLU, Ahmet BABAOĞLU

Çeviri:

Türkçe-İngilizce: Onur UNUTULMAZ

Türkçe-Arapça: Rosetta

Suriyeliler Barometresi çalışmaları, Türkiye'deki Suriyeliler konusunda hem Suriyeliler hem de Türk toplumu ile eş zamanlı gerçekleştirilen en kapsamlı saha araştırmalarından birisidir. 2017'den bu yana her yıl düzenli olarak tekrarlanan araştırma, toplumsal alandaki karşılaşmaları, düşünceleri, duyguları, endişeleri, beklentileri ve en önemlisi algıları kapsamlı anket ve odak grup görüşmeleriyle ölçmeye, değişim trendlerini gözlemeye ve buna yönelik politika önerileri ortaya koymaya çalışmaktadır.

6 Şubat 2023'de yaşanan depremler nedeni ile SB-2022'nin Suriyeliler bölümü tamamlanamamıştır. Bu nedenle SB-2022'de sadece T.C. Vatandaşları (Türkler) ile yapılan anket ve odak grupların verileri analiz edilerek, değerlendirmeler yapılmıştır.

Yönetici Özetinde SB-2022'in Genel Çerçevesi, Temel Bulguları ve Araştırma Profili yer almaktadır. SB-2022 çalışmasında yer alan kapsamlı "Politika Önerileri" bölümü yönetici özetine dahil edilmemiştir. Konuya ilgi duyanlar, ana raporda buna ulaşabilirler.

*SB-2022 (ve önceki SB) çalışmalarının
Türkçe, İngilizce, Arapça tam metni ve yönetici özetleri için:
<https://www.unhcr.org/tr>
www.mmuraterdogan.com*

NOT:

SB-2022 çalışmasındaki kapsamlı "Politika Önerileri" bölümü yönetici özetine dahil edilmemiştir. Konuya ilgi duyanlar, ana rapor/kitap içinde buna ulaşabilir.

SB ÇALIŞMALARININ ÇERÇEVESİ

Mart 2011’de Suriye’de başlayan yönetim karşıtı gösterilerin kontrolden çıkması ve bir süre sonra da bütün Suriye’yi saran bir iç savaşa dönüşmesinin ardından, ülkelerinden kaçmak zorunda kalan Suriyelilerin dramı 12 seneyi aşan bir süredir devam etmektedir. 2011’de nüfusu 22.5 milyon olan Suriye’den ülke dışına kaçanların sayısını UNHCR 6.6 milyon, ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalanların sayısını ise 7 milyon olarak vermektedir.

Suriye’de yaşanan kriz ve savaşın en önemli muhataplarından birisi, Suriye ile 911 km’lik sınırı olan Türkiye’dir. Türkiye’ye Suriye’den ilk toplu nüfus hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısından 252 kişilik bir grupla olmuş, sadece 3 yıl sonra yani 2014’te Türkiye dünyada en fazla mülteci¹ barındıran ülke haline gelmiştir. Türkiye’ye Suriyeli sığınmacı akını 2017’ye kadar yoğun olarak devam etmiştir. 2017 sonrasında Türkiye’ye Suriye’den girişler minimize olmuş, ancak Türkiye’de doğan yıllık ortalama 100 bin Suriyeli bebek ile sayılardaki artış son yıllara kadar devam etmiştir. Türkiye’de kendilerine “geçici koruma” statüsü verilen Suriyelilerin sayısı T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) verilerine göre 31 Aralık 2022 itibari ile 3.535.898’dir.² Bu sayı 85.279.553 olan Türkiye nüfusunun %3,98’ine denk gelmektedir. Türk Hükümeti tarafından açıklanan sayılara göre Türkiye’de 2011-2021 arasında doğan Suriyeli bebek sayısı 750-800 bin, vatandaşlık alan Suriyeli sayısı 200 bindir. Türkiye’de İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalara göre 2022 yılı itibari ile Suriye’ye geri dönüş yapan Suriyeli sayısı ise 550 bin civarındadır.³

Her ne kadar Türkiye uluslararası göç ve mülteci hareketlerine alışkın bir ülke olsa da sayılar ve süreler dikkate alındığında, Türkiye’de Suriyeliler ile daha önce yaşanmamış ciddi bir insani hareketlilik tecrübesi yaşanmaktadır. Zira Suriyelilerin geldiği 2011’de Türkiye’de toplam uluslararası koruma altındaki yabancıların sayısı 58 bin iken, 2014’ten itibaren Türkiye milyonları aşan mülteci sayısı ile dünyada en fazla mülteci barındıran ülke haline gelmiştir. Suriyeli mülteciler konusu Suriye’deki siyasi gelişmelerle yakından ilişkili olduğundan, ilk yıl-

1 Genelde ülkelerinden ya da ülke içinde zorla yerinden edilenlere sosyolojik bağlamda “mülteci” denilmektedir. UNHCR’nin verilerine göre 2022 itibari ile dünyada içinde mültecilerin de olduğu zorla yerinden edilenlerin sayısı 100 milyona ulaşmıştır. Oysa UNHCR’nin verilerine göre 2022’de dünyadaki statü almış mülteci sayısı 27,1 milyon, 53.2 milyon kendi ülkesi içinde yerinden edilenler ve 4.6 milyonda sığınmacı bulunmaktadır. Yani mültecilik kavramı, mültecilik statüsü alanlar dışındakiler için de kullanılmaktadır. Türkiye’de mülteci statüsü almış olanların sayısının 50’den az olduğu bilinmektedir.

Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Mültecilerin Hukuk Statüsüne İlişkin New York Protokolü’ne taraf olmakla birlikte, Sözleşme’deki coğrafi kısıtlamayı korumaktadır. Türkiye’de 2013 yılında yürürlüğe giren “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” da bu yaklaşımı benimsemiş, “mülteci”, “şartlı mülteci” ve “ikincil koruma” başlıkları ile farklı statüler düzenlemiştir. Türkiye’ye 2011 sonrasında topluca gelen Suriyeliler için ise, bir başka koruma türü olan “Geçici Koruma” statüsü verilmiştir. Zaman zaman Türk kamu kurumları tarafından da kullanıldığı üzere, bu çalışmada hukuki bağlamdan bağımsız ve Türk hukuk sisteminde bu şekilde tanımlanmadığının bilincinde olarak, sosyolojik bağlamı ve yaygın günlük kullanımı çerçevesinde Türkiye’deki Suriyeliler için genelde “Suriyeli”, “sığınmacı” ya da “mülteci” kavramı kullanılmaktadır. (Mülteci kavramının Türkiye’deki kamu kurumları tarafından da sosyolojik bağlamda kullanımı için Bkz.: <https://www.tccb.gov.tr/en/news/542/138450/-our-country-has-been-home-to-the-highest-number-of-refugees-for-the-past-7-years->)

2 GİB 31 Aralık 2022 itibari ile geçici koruma altındaki Suriyeli sayısını 3.535.898 olarak vermiştir. (<https://www.goc.gov.tr/geci-ci-koruma5638>, Erişim: 20 Ocak 2023)

3 UNHCR, kendi bilgileri çerçevesinde gönüllü geri dönüş yapanların sayısını 31 Ekim 2022 itibari ile 153.306 olarak vermektedir. Bu sayı içinde 29 bin 2022’de dönüş yapmıştır. (https://data.unhcr.org/en/situations/syria_durable_solutions) (Erişim: 10.01.2024)

larda ne gelen Suriyeliler ne de Türk kamuoyu ve yöneticileri sürecin bu şekilde devam edeceğini, sayıların milyonları aşacağını ve yıllarca Türkiye’de yaşanılacağını tahmin etmişti. 2013’e kadar gelenlerin sınır bölgesinde kamplarda barındırılmasına çalışıldı. Ama hem kapasitenin zorlanması hem de sayıların büyümesi ile Suriyelilerin Türkiye’ye dağılması kaçınılmaz oldu. Böylece yeni bir sosyolojik aşamaya geçildi. Neredeyse %90’ından fazlası “kent mültecileri” haline gelen Suriyeliler, büyük ölçüde kendi irade ve tercihleri ile Türkiye’nin farklı il ve ilçelerine dağılarak Türk toplumu ile bir arada yaşamaya başladılar. Halen kamp dışında yaşayan Suriyeli sayısı toplam Suriyeli sayısının %98’una denk gelmektedir. Türkiye’deki sosyolojik durumu açıklamak bakımından unutulmaması gereken önemli bir husus da 2011 sonrasında Suriyeliler dışında özellikle Afganistan, Pakistan, İran, Irak gibi pek çok ülkeden de milyonlarca göçmenin Türkiye’ye geldiği hem Suriyeliler hem de diğer milletlerden olanların bir bölümünün de bir süre Türkiye’de kaldıktan sonra başka ülkelere geçmeleridir. Yani burada ifade edilen dominant grup Suriyeliler olsa da diğer grupların sayıları da son derece yüksek bir seviyede gerçekleşmiş, bu da toplumdaki kaygıları daha da artıran bir husus olmuştur.

29 Nisan 2021’de Türkiye’deki on birinci yıllarını geride bırakan, ortalamada 5 yıldan fazladır Türkiye’de olan Suriyelilerin, ülkelerinde yaşanan ve kronikleşen çok taraflı savaş ortamı, ülkenin karşı karşıya kaldığı ağır tahribat, diğer siyasi ve güvenlik sorunları nedeniyle ülkelere dönmeleri belirsizleşmiştir. Ülkelerine dönmeleri zorlaşan Suriyelilerin Türkiye’de yeni bir yaşam inşa etme eğiliminde oldukları gözlenmektedir. Suriyelilerin Türk toplumu ile iç içe kent mültecileri olarak Türkiye’nin her yerinde yaşadıkları, en az 800 bin Suriyeli bebeğin Türkiye’de doğduğu, 1 milyon civarındaki çalışan ile aktif olarak çalışma hayatının içinde yer aldıkları, 730 bine ulaşan Suriyeli çocuğun Türk devlet okullarında öğrenim gördükleri, Türk üniversitelerinde 50 binden fazla üniversite öğrencisine ulaştıkları ve Türkiye’deki hayatlarını büyük ölçüde kendilerinin idame ettirdikleri bilinmektedir. Bu sürecin ne yönde devam edeceğine dair mutlak bir şey söylemek mümkün olmasa da aradan geçen uzun süre içinde Türkiye’de oluşturulan hayatlar ve Suriye’nin durumu konusundaki umutsuzluğun, Türkiye’deki Suriyelilerin geleceğe yönelik yaşam planlarını derinden etkilediği sosyolojik bir gerçeklik olarak gözlenmektedir. Ülkelerine dönme imkân, motivasyon ve eğilimlerinde zayıflamalar gözlenen Suriyeli mültecilerin, Türkiye ve diğer ülkelerde daha uzunca süre kalma ihtimali, sosyal, ekonomik, siyasi ve güvenlik alanlarında ciddi planlamalar ve uygulamalar yapılması gerektiğini de ortaya koymaktadır. Türk toplumu ile Suriyelilerin, her iki tarafın da beklenti ya da arzulardan bağımsız biçimde bir arada yaşamak durumunda oldukları, bunun kalıcı hale gelmesi ihtimalinin de güçlendiği anlaşılmaktadır.

SURIYELİLER BAROMETRESİ: SURİYELİLERLE UYUM İÇİNDE YAŞAMIN ÇERÇEVESİ

Suriyeliler Barometresi (SB) çalışması, Türkiye’deki sayıları 31 Aralık 2022 itibari ile 3,5 milyondan fazla olan Türkiye’deki Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler ve Türk toplumu ile eş zamanlı ve düzenli yapılan bir araştırma olarak yapılandırılmıştır. SB çalışması, 2014’teki “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum” ve 2017, 2019, 2020 ve 2021’deki “Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi” çalışmaları ile aynı yapı üzerinden toplumsal uyum konusunda hem Türk hem de Suriyeli toplumun görüş, düşünce ve algılarını ölçmeye çalışmaktadır. Temel amacı toplumsal duruma ve uyuma dair mümkün olan en gerçekçi bilimsel fotoğrafı çekmek, buradan hareketle “uyum içinde birlikte yaşama dair bir çerçeve” sunmak olan Suriyeliler Barometresi her yıl tekrarlanmaktadır. SB araştırmasının konu ile ilgili çalışan kamu kurumlarına, araştırmacılara, akademisyenlere, sivil toplum örgütlerine, uluslararası kurumlara ve diğer ilgililere sağlıklı-düzenli veri sağlanması ve aynı zamanda veri temelli politikalar için kaynak olması beklenmektedir.

SB, politik tartışma alanının mümkün olduğunca dışında kalarak, Suriyeliler ile Türk toplumu arasında sosyal alanda yaşananlara dikkat çekmeye, karşılıklı algıları tespit etmeye, daha da önemlisi algılardaki değişimi/gelişimi ölçmeye çalışmaktadır. Yine bu bağlamda ortak yaşam durumu, öngörüler, beklentiler, sorunlar, endişeler, iş birlikleri ve sosyal uyum süreçleri, bir araştırmanın sınırlarının da farkında olarak ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Kuşku yok ki burada yapılan değerlendirmelere esas alınan hem kapsamlı anket çalışması hem de odak grup görüşmeleri bulguları, genele teşmil edilemez. Başka bir ifadeyle burada her ne kadar değerlendirmeler “Türk toplumu” ya da “Türkiye’deki Suriyelilerin görüşü” olarak verilmiş olsa da her iki toplumsal grubun da homojen sosyal gruplar olmadığı, bu görüşlerin odak grup ve anket katılımcılarına ait olduğu; yapılan tespitlerin “mutlak gerçeklik” olarak değil, araştırmaya katılan kişilerin görüşlerinden hareketle ifade edildiği ve ancak bu sınırlar içinde referans edilen toplumlarla ilişkilendirilebileceği unutulmamalıdır.

Kitlesel insani hareketlilikler ile birlikte gündeme gelen uyum tartışmalarının bir alanı “kamusal” yani ilgili devletin tercihleri, kapasitesi ve uygulamaları ile ilgili olanlardır. Ancak sosyal uyum konusunun daha önemli olan boyutu toplumsal alandır. **Suriyeliler Barometresi** çalışması, temelde toplumsal alana konsantre olarak, sosyal durumu inceleme, tespitlerde bulunma ve “uyum” konusunda *bir çerçeve sunma* çabasıdır. Bu çalışmada sosyal uyum **“kendiliğinden, isteyerek ya da zorunlu olarak bir araya gelen toplulukların, çoğulculuğun kabul gördüğü ortak bir aidiyet zemininde karşılıklı kabul ve saygı çerçevesinde huzur içinde bir arada olabildiği duygu ve yaşam biçimi”** olarak tanımlanmaktadır. Çalışma teorik olmaktan ziyade, saha çalışmasının sonuçlarını ön plana çıkararak, uyum konusunda toplumsal algıların ve toplumsal kabulün durumunu tespit etmeyi, bu tespitler üzerinden ise politika önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

SB araştırması saha çalışmaları genel olarak o yılın sonunda yapılmakta, analiz ise 6-9 ay sonra kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Araştırma bulguları, doğal olarak anılan tarihlerdeki durumu yansıtmaktadır. SB-2022 saha çalışması da (anket ve odak grup görüşmeleri) Aralık 2022 ve Ocak 2023’te gerçekleştirilmiştir.

SB-2022 TEMEL BULGULAR: TÜRK TOPLUMU (TÜRKLER)

SB-2022 araştırmasında ortaya çıkan temel bulgular, SB-2017, SB-2019, SB-2020, SB-2021 ve SB-2022 araştırmalarının verdiği karşılaştırma imkânından da yararlanarak aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

SB çalışmalarında 2011'den bu yana yaşanan ve Türk toplumunun ve siyasetinin her geçen gün daha fazla gündeminde olan Türkiye'deki Suriyeliler konusunda akademik bir fotoğraf çekilmeye çalışılmaktadır. Sürecin son derece dinamik olması, Türkiye'de ve hatta bölgedeki sosyo-ekonomik ve siyasi değişimler, en kapsamlı çalışma da olsa akademik çalışmaların sınırlılıkları ve yaşanan Pandemi, deprem, seçimler gibi durumlar, bulguların genele değil, o anki duruma ait olduğu hatırlatması yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu konuda değerlendirmeler yapmak, sürecin siyasallaşması ve araçsallaştırılması ile daha da zor hale gelmiştir. Ancak SB çalışmasının "gerçekçi bir tespit yapmak" sonrasında ikinci temel amacı, yaşanan yeni durum ve zorunlu bir arada yaşamanın getirdiği sınamaların bilinciyle, Türk toplumunun ve onlarla birlikte yaşayan Suriyelilerin, ilave toplumsal gerginliklere ve hatta çatışmalara yol açmadan, huzurlu ve onurlu bir geleceğe yönelik politika önerilerinin ortaya konulmasıdır. Sayıları büyük olan farklı toplumsal grupların düzenli göçlerde olduğu gibi bilinçli bir biçimde, ya da zorunlu göçlerde olduğu gibi ani ve plansız bir biçimde aynı toplumsal çevrede yaşamaları söz konusu olduğunda, "ev sahibi" olanlar ile "sonradan gelenlerin" "sosyal uyum" içinde bir arada yaşamaları hayati bir husustur. Uyum politikalarının sonradan gelenlerin kalıcılığını özendirmesi "riski" bilinmekle birlikte, gönüllü ya da zorunlu ortak yaşam kaçınılmaz bir hale gelmişse, bu politikaların geleceğin huzurlu toplumuna yapılan yatırımlar hatta bu bağlamda soft güvenlikçi bir yaklaşım olduğu açıktır. SB çalışmaları, Türk toplumunun huzurlu, güvenli ve müreffeh geleceğine ilişkin çalışmalara, gerçek tabloyu ortaya koyarak katkı vermeye yönelik akademik bir çaba olarak nitelenebilir.

SB çalışmaları hem eğilimleri takip edebilmek için standart sorulara, hem de döneme ilişkin bazı konulardaki gelişmeleri anlamaya çaba göstermektedir. Bu bağlamda sistemli bir biçimde beşincisi gerçekleşen SB çalışması hem Türk toplumu hem de Suriyeliler bakımından sürecin nereye gittiğini çözümlmek bakımından verilere ulaşmak ve bunları değerlendirmek konusunda önemli bir veri kaynağı haline gelmiştir. SB-2022 çalışmasında ortaya çıkan bulguları "genel" ve spesifik" bulgular olarak değerlendirmek gerekmektedir.

SB-2022 GENEL BULGULAR:

SB-2022 çalışması iki önemli engel ile karşılaşmıştır. SB-2022 saha çalışması 6 Şubat 2023'te yaşanan depremlerden ötürü Suriyeliler anketinin ve OGG'lerinin tamamlanamaması nedeni ile sadece Türk toplumu ile yapılan anket ve OGG'lerin verileri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu durum sebebiyle, SB çalışmalarının aynı anda iki toplumla yapılan anketler prensibi istisnai bir biçimde bu çalışmada gerçekleşmemiştir. Ancak buna rağmen uyum süreçlerinin asıl belirleyici unsuru olan "ev sahibi toplumun kabul seviyesini" anlamak bakımından elde edilen bulguların değerli olduğu düşünülmektedir. SB-2022 çalışmasının ikinci önemli engeli ise Türkiye'de gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimlerin siyasi atmosferinden kaynaklanmıştır. Daha önce hiç olmadığı kadar popüler ve siyasal bir konu haline dönüşen Türkiye'deki Suriyeliler ve özel olarak da "geri gönderme" tartışmaları Türk toplumu ile yapılan anketler ve OGG'lerde de kendini hissettirmiştir.

SB-2022 Türkler anket ve OGG'leri çerçevesinde elde edilen genel ve verilere dayalı bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Türk toplumunun Suriyelilere yönelik başlangıçta oldukça yüksek seviyede olan toplumsal kabulü zamanla "kırılgan" hale gelmiş, ardından "kabul"den daha çok "tahammül"e dönüşmüştür. Toplumsal kabulün SB-2022'deki görünümü ise tahammülün de zayıflayıp, "reddi-yenin" güçlendiği bir süreci ortaya koymaktadır. Bu sürecin olumsuzuna doğru seyrinde Türk toplumunun Suriyelilerin geri gideceğine dair beklentilerinin azalması, Türkiye'ye doğru ciddi bir düzensiz göçmen akınının yaşanması; kentsel alanlarda birlikte ama paralel sosyal yaşamların ortaya çıkması, ekonomide yaşanan sıkıntılar ve Suriyeliler ile etiketlenen "mülteciler" konusunun siyasetin önemli ve popüler bir konusu haline gelmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Türk toplumunda Suriyeliler konusundaki tepkilerin bir başka göstergesi, araştırmanın hem anket hem de özellikle OGG uygulamalarında ortaya çıkmıştır. Suriyeliler ile ilgili bir akademik çalışmaya katılım Türkler tarafından genellikle "*gitsinler/gönderilsinler, başka bir şey konuşmaya gerek yok*" şeklinde reddedilmiştir. OGG'lere katılımcı bulmanın bile oldukça zor olduğu bu süreçte, katılım sağlayanların büyük bölümü Suriyeliler konusunda oldukça kategorik-olumsuz bir tavır sergilemiştir. Katılımcıların temelde şikayetleri ve kaygıları sadece Suriyelilere değil, kötü yönetildiği ya da hiç yönetilemediği düşünülen idari süreçlere ilişkin olmuştur.
- Bütün SB çalışmalarında olduğundan daha güçlü bir biçimde Türk toplumu Suriyelilerin kalıcı olacağını düşünmekte, gönüllü geri dönmeyeceklerine inanmakta, bunu kaygı ile karşılamakta, birlikte yaşam iradesi ortaya koymamakta ve bunların sonucu olarak da ortak bir gelecek tasavvurunu büyük ölçüde reddetme eğilimindedir.
- **SB-2022'de Türk toplumunun talebi ve beklentisi %88,5 gibi bütün SB'ler içinde en yüksek seviyede olmak üzere Suriyelilerin Türkiye'den gitmeleri/gönderilmeleri şeklindedir.** Türk toplumunun daha önce "güvenli bölgelere gönderilsinler" talebi, "Suriye'ye geri gönderilsinler" şeklinde değişime uğramaktadır. Yani Suriyelilerin "güvenli bölge" dışındaki yerlere gönderilmeleri de Türk toplumu tarafından artık önemsenmemektedir.
- SB çalışmasında Türk toplumunun ortaya koyduğu görüşler cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek gibi demografik değişkenler ile test edildiğinde, büyük ölçüde paralellik göstermek-

tedir. Bütün özellikler içinde en ciddi ayırım **sınır bölgesindeki illerde yaşayanlar ile diğer bölgelerde yaşayan T.C. vatandaşları arasında gerçekleşmektedir. Ancak daha önceki SB çalışmalarına göre SB-2021 ve SB-2022’de bölge dengesi de farklılaşmış, metropollerde yaşayan Türklerin Suriyelilere olan tepkileri, yoğun Suriyeli nüfus ile yaşayan sınır bölgesi illerinde olandan daha da sertleşmiştir. Bu durum sürecin siyasallaşması ve demografik-kültürel dönüşüm türü söylemlerin kentsel alanlarda daha fazla ilgi bulması ile açıklanabilir.**

- **Türkiye’deki Suriyeliler konusundaki süreç hızla siyasileşmektedir:** Türkiye’deki Suriyeliler ve diğer mülteciler konusu çok belirgin bir biçimde siyasallaşmaktadır. Topluma dair her konuda olduğu gibi, insani hareketlilik ister göç ister iltica şeklinde olsun, siyasetten bağımsız düşünülemez. Bilindiği üzere insani hareketlilik konusu, özel olarak da göç (ekonomik göç) bir kalkınma politikası aracı olarak algılanmaktadır. Zorunlu göç mağdurları yani sığınmacı ve mülteciler konusu ise genelde güvenlik ve politik düzlemde ele alınmaktadır. Bu durumun Türk toplumunun günlük hayatında yer aldığı gibi siyasetinde de yer alması kaçınılmazdır. Hatta bu bağlamda konunun siyasallaşmasının geç kaldığı bile söylenebilir. Türk toplumunun son birkaç yıla kadar bu konuyu arka planda tuttuğu, özellikle de siyasal tercihlerine bunu yansıtmadığı gözlemlenmiştir.
- **Sürecin siyasi bir araca dönüşmesi özellikle son iki-üç yılda belirginleşmiştir.** Bu durum sayıları 3.5 milyonun üzerinde olan Suriyelilerin neredeyse tamamının kentsel alanlarda Türk toplumu ile bir arada yaşıyor olması, Türk toplumunda Suriyelilerin ülkelerine geri dönemeyeceklerine dair algıların güçlenmesi, pandemi ile daha da artan ekonomik sorunlar, Türkiye’deki 2023 seçim süreci ve popülizmin egemen olduğu siyasi üslupla ilişkilendirilebilir. Bu sürecin son iki yılda toplumda daha ciddi bir duyarlılık yaratmasında, başta Afgan ve Pakistanlı olmak üzere düzensiz göçmenlerin sayılarının ve görüntülerinin yarattığı güven kırılmasının da etkili olduğu açıktır.
- Türk toplumunun çok yüksek sayılardaki mültecilerden ve düzensiz göçmenlerden kaynaklı olan ve büyük bölümü tecrübelerden değil, algılardan kaynaklanan kaygılarına yönelik etkin ve inandırıcı bir iletişim stratejisi geliştirilememiştir. **Toplumsal yeterince ciddiye alınmayan kaygı ve tepkileri, özellikle popülist siyasetçilere çok kullanışlı bir alan açmış görünmektedir.** Başka bir ifade ile Türk toplumunun endişe ve kaygılarının yeterince ciddiye alınmaması ve tatmin edici politikalar ve özellikle de güvenilir, ikna edici bir iletişim stratejisinin ortaya konulamaması Suriyeliler konusunu Türkiye’nin en önemli siyasi tartışma konularından birisi haline getirmiştir.
- SB-2022’nin kapsadığı yılın, aynı zamanda Mayıs 2023’te yapılan Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimler hazırlık dönemine denk gelmesi de sürecin siyasallaşmasında önemli bir rol oynamış görünmektedir. Muhalefet partileri için mülteciler konusundaki genel politika ve uygulamaların toplumdaki kaygılar dikkate alınarak hükümete yönelik eleştiriye dönüşmesi, toplumda ciddi bir karşılık görmüştür. Hatta bu tartışmaların iktidar tarafında da belirli ölçüde etki yarattığı söylenebilir. Türk toplumunun Suriyeliler ve Türkiye’ye “akın akın işgale geldikleri” türü söylemler ile tanımlanan düzensiz göçmenler konusunu Türkiye’nin ilk üç en önemli sorunu arasında görmesi, muhalefetin konuya daha fazla ilgi göstermesinde etkili olmuştur.
- Bilindiği üzere uyum süreçlerinin üç temel zemini bulunmaktadır. Bunlardan birincisi devlet/kamu alanı, ikincisi Türk toplumu, üçüncüsü ise sonradan gelenler yani Türkiye bağlamında Suriyelilerdir. Politikayı belirleyen ve uygulayan devlet/kamu olsa da sosyal uyum ev sahibi toplumun (Türk toplumunun) belirli bir kabul düzeyi olmaksızın gerçekleşemez. Toplumsal uyum süreçleri bakımından, Türk toplumunun Suriyeliler ile ortak yaşamı kabulü ve

içselleştirmesinden oldukça uzakta olduğu açıktır. Türk toplumu her vesile ile ortak bir yaşam tasavvurunu yüksek kaygılarla karşılamakta ve hatta % 90'dan fazlası "Suriyelilerin yarısından fazlası kalır" demesine rağmen reddetmektedir. Bu durum siyasallaşmasının da etkisi ile uyum süreçlerini daha da güçleştirecek gibi görünmektedir. Bir başka ifade ile Türk toplumunun Suriyelilere yönelik ortaya koyduğu yüksek kaygı düzeyi, sosyal mesafe ve sürecin siyasallaşması, ilişkilerin niceliksel ve niteliksel gelişimi, genel olarak uyum süreçlerini sınırlandırmakta hatta zorlaştırmaktadır.

- Sürecin siyasallaşması ve hem Suriyeliler hem de düzensiz göçmenler konusunda toplumdan gelen tepkiler neticesinde idarenin ortaya koyduğu politika temelinde **"düzensiz göç ile mücadele"** şeklinde ifade edilmektedir. Ancak bu durum toplumda Türk Devleti tarafından kendilerine geçici koruma sağlanmış Suriyeliler, uluslararası koruma sağlanmış diğer mülteciler ile ülkeye yasal olmayan yollardan giren düzensiz göçmenlerin aynı gözle görülmesine neden olmaktadır. Bunun Türkiye'deki Suriyelilerin uyum süreçleri için ayrı bir engel oluşturduğu vurgulanmalıdır.
- Suriyelilerin Türkiye'deki yerleşimi konusunda başlangıçta bir yerleştirme planlaması yapılmamasının ve sürecin daha çok zincirleme göç refleksi ile devam etmesinden kaynaklanan sorunlar kendini belli etmeye başlamıştır. Suriyelilerin il, ilçeler ve hatta mahalleler arasındaki dengesiz dağılımı, süreç yönetimini güçleştirmiş, aynı zamanda gettolaşma yapılarına neden olmuştur. Bu konuda İçişleri Bakanlığı tarafından Şubat 2022'de uygulamaya konulan "Mekânsal Yoğunlaşma ile Mücadele (Seyrekleştirme) Projesi"nin bu konuda nasıl bir etki yaratacağı bilinmemektedir. Ancak bu projenin toplumun kaygılarını yeterince gidecek sonuçlar vermesi oldukça zor görünmektedir.
- **Her ne kadar her alanda Suriyelilerden kaynaklı çok yüksek seviyede kaygılar yaşanıyor olsa da SB demografik analizlerinde, kaygıların sınır bölgesi illerden daha fazla metropollerde yaşayanlarda arttığına dair çarpıcı bir değişim gözlenmektedir.** SB-2021'e kadar bütün alanlarda Suriye'ye sınır olan bölgelerde yoğun Suriyeli nüfusu ile birlikte yaşayanların, Türkiye ortalamasının çok daha üzerinde yüksek seviyede kaygılı olduğu gözlemlenmektedir. Metropollerde yaşayanların yanı sıra 18-24 yaş grubunda, öğrenciler arasında da kaygı düzeyinin yüksekliği dikkat çekmektedir.
- Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de ilan ettiği COVID-19 pandemisi hem sosyal uyum hem de sağlık hizmetleri bakımından önemli bir tecrübenin yaşanmasına neden olmuştur. **Pandemi** etkisinin Türk toplumunun Suriyelilere yönelik endişe ve kaygılarını özellikle 2020'de bir ölçüde "törpülediği" ya da "ertelediği", ancak SB-2021 ve özellikle SB-2022'de Pandemi etkisinin azalması, ekonomik sorunlar ve sürecin siyasallaşması ile rahatsızlıkların yeniden güçlenerek ifade edildiği gözlenmektedir. Bu süreçte Türkiye'de yaşanan ekonomik sorunların da tepkilerin yoğunlaşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.
- Türk toplumunun Suriyeliler konusunda en fazla rahatsızlık duydukları konunun vatandaşlık politikası olduğu anlaşılmaktadır. Normal şartlarda uyum süreçlerinin son ve olumlu aşaması olarak tanımlanan vatandaşlık, Türk toplumunda Suriyeliler konusundaki yaklaşımı daha da olumsuz hale getirmiş görünmektedir. Bunun en önemli nedeni, Suriyelilere verilen "istisnai vatandaşlık" sürecinin şeffaf olmaması ve toplumun bu konuda yeterince bilgilendirilmemesi gibi görünmektedir.
- SB çalışmaları, Türk toplumunun yüksek seviyedeki kaygılarının genelde tecrübelerden değil, algılardan kaynaklandığını göstermektedir. Türk toplumunun -bazen rahatsızlık verici olsa da- mülteciler konusunda düzenli ve doğru bilgilendirilmesi gerekmektedir. Sosyal uyum politikaları için de toplumun ciddi bir ihtiyacının doğru, düzenli ve güvenilir bir iletişim stratejisi olduğu anlaşılmaktadır.

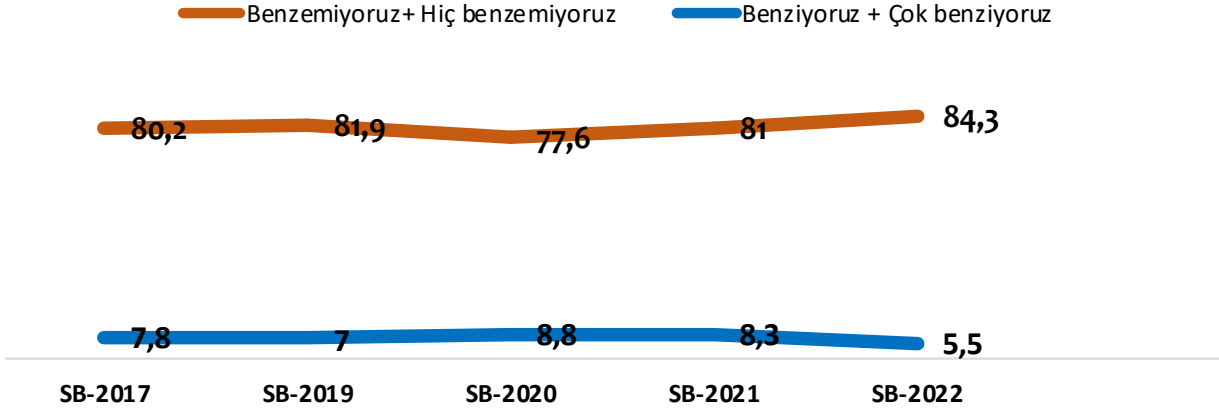
SB-2022 SPESİFİK ANKET VE OGG BULGULARI:

Suriyeliler Türk Toplumunu ile özellikle de kentsel alanlarda bir arada yaşamaktadır. Bir "farkındalık" sorusu olan "*Yaşadığınız mahallede/semte/bölgede Suriyeli var mı?*" sorusuna dört SB çalışmasında da "evet var", "evet az var" ya da "evet çok var" cevabını verenlerin toplam oranı % 80 civarındadır. SB-2022'de bu konuda gelen cevap % 84,2 olarak en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Türk toplumunun Suriyelileri tanımlamasında kaygıları vurgulayan kavramların ön plana çıktığı değişiklikler yaşanmaktadır. Suriyelileri uzunca bir süre "*mazlum, mağdur, savaştan, zulümden kaçan insanlar*" olarak tanımlayan Türk toplumu, son yıllarda Suriyelileri daha çok "kaygı" ve "tehdit" ifadeleri ile tanımlamayı tercih etmektedir. Daha önceki çalışmalarda Suriyelileri öncelikle "*Savaştan, zulümden kaçan insanlar*" olarak tanımlayan Türk toplumunda özellikle SB-2021 ve SB-2022'de ciddi bir dönüşüm dikkat çekmektedir. SB-2022'de Türk toplumunun Suriyelileri tanımlarken ilk tercihi % 51,6 ile "bize yük olan insanlar" çıkarken, ikinci sırada % 38 ile "ileride sorun açacak tehlikeli insanlardır", üçüncü sırada ise % 33,4 ile "ülkelerini koruyamayan insanlardır" cevabı gelmektedir. "Zulümden/savaştan kaçan mağdur insanlar" tanımlaması SB-2022'de de % 30,2 ile dördüncü sıradadır. Türk toplumunda Suriyelilerin "Ucuz iş gücü olarak sömürülen insanlar" olarak görülmesi de beş SB çalışmasında % 12,8 ile % 17,7 arasında bir yer bulmaktadır. SB-2022'de bu oran % 15,8'dir.

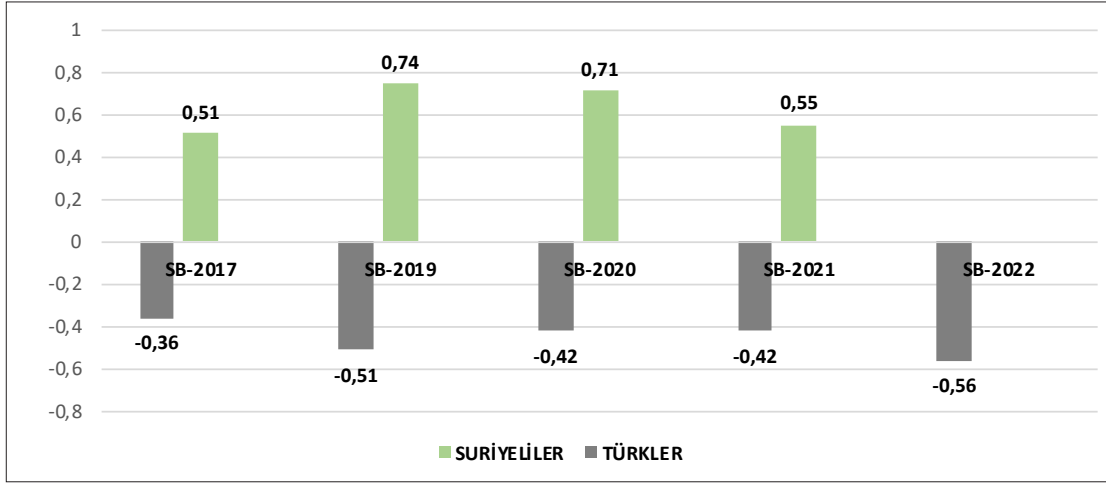
- **SB çalışmalarının önemli bir parçası olan sosyal uyum süreçlerinde kültürel benzerlik algısı konusundaki bulgular, Türk toplumunun kararlı bir biçimde Suriyelilere hem sosyal hem de kültürel mesafe koyduğunu ortaya koymaktadır.** Her ne kadar siyaset dilinde "din kardeşliği", "komşuluk", "mezhepsel benzerlik", "ortak geçmiş" vs. vurguları olsa da toplumda bunun karşılığının azaldığı ve hatta tepkisel olarak "reddedildiği" anlaşılmaktadır. "*Türkiye'deki Suriyelilerin kültürel açıdan bize ne kadar benzediklerini düşünüyorsunuz?*" sorusuna "hiç benzemiyorlar" ve "benzemiyorlar" şeklinde cevap verenlerin SB-2022'de toplamı % 84,3 gibi oldukça yüksek bir seviyede gerçekleşmektedir. Aslında politik söylemlere rağmen, Türk toplumunun bu konuda başından beri gayet net bir algı ortaya koyduğu ve Suriyelileri kültürel bakımdan "kendinden" görmediği, bu algının her yıl daha da güçlendiği anlaşılmaktadır. Ancak bu soru için ilginç sonuç, "sınır illeri"nde yaşayan T.C. vatandaşlarında ortaya çıkmaktadır. Suriye ile sınırı olan ya da sınır bölgesine bağlantılı illerden oluşan bu grup, aslında Suriyeliler ile dil, din, etnik köken, gelenek, kültür vb. konularda oldukça yakın özelliklere sahip olsalar da ve hatta yer yer Arapça günlük dilde çok yüksek oranlarda konuşuluyor olsa da SB-2022'de Türkiye ortalamasında "kültürel olarak Suriyelilere benzemiyoruz" diyenlerin oranı % 84,3 iken, sınır illerinde bu oran % 78,5 olarak tespit edilmiştir. Aradaki farkında bu kadar düşük olması (hatta bazı yıllarda Türkiye ortalamasının üzerinde olması) şaşırtıcıdır.

SB-2022: Suriyelilerin kültürel açıdan bize ne kadar benzediklerini düşünüyorsunuz? %

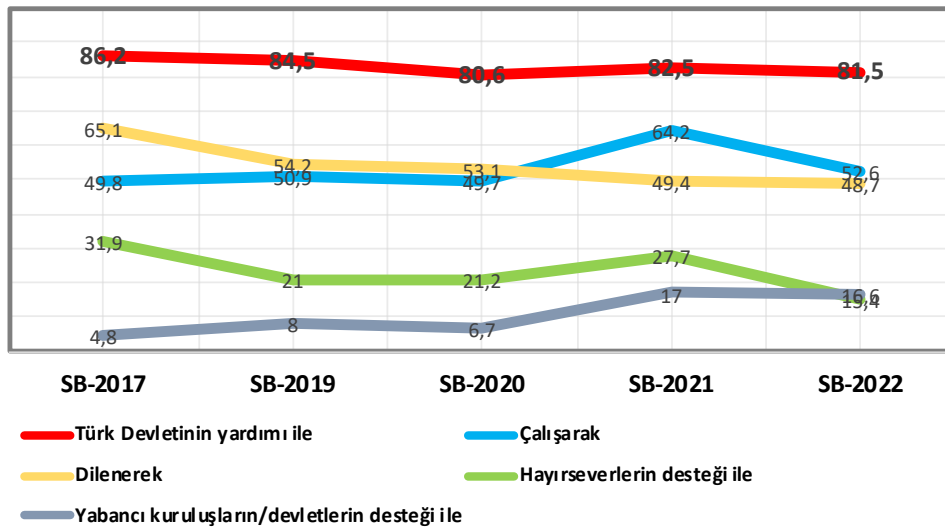
- **Türk toplumunun Suriyelilere aynı/nakdi yardım yapma eğiliminde yıllar içinde azalma dikkat çekicidir.** Türk toplumunun **Suriyelilere aktif destek** verip vermediğine yönelik olarak yöneltilen *"Bugüne kadar hiç Suriyelilere (dilencilere para verme dışında) aynı veya nakdi yardım yaptınız mı?"* sorusuna SB-2019'da %34,1 oranında "evet" yanıtı gelirken, SB-2020'de bu oran % 40,5'e ulaşmış, SB-2021'de ise çok az bir azalış ile % 39,6 ama SB-2022'de daha ciddi bir azalma ile % 33,9 "evet" yanıtı alınmıştır. "Suriyelilere neden yardım yapmadınız?" sorusuna gelen cevaplarda son üç SB çalışmasında ilk kez "yardım etmek istemedim" cevabı % 32,5 ile ilk sırada yer almaktadır.
- **Suriyelilerle ilişki / iletişim konusunda SB çalışmalarında elde edilen bulgular Türk toplumunun Suriyeliler ile olan sosyal ilişkilerinin hemen her alanda azaldığını ortaya koymaktadır.** Suriyelilerin özellikle ortak mekân paylaşımlarının artması, kısıtlı da olsa artık Türkçe konuşabilmeleri, çocuklarını Türk devlet okullarına göndermeler ve iş hayatı içinde yer almalarına rağmen, sosyal ilişkilerin bu kadar kısıtlı kalması ve hatta azalması, sosyal uyum süreçleri bakımından yaşanacak sorunlara işaret etmektedir.
- **"Suriyeliler ile ilgili duygularınızı yansıtmaya açısından aşağıdaki ifadeler ne ölçüde katıldığınızı lütfen belirtiniz" sorusuyla ve on farklı önerme ile anlaşılmasına çalışılan "sosyal mesafe" konusundaki bulgular, bize Türk toplumunun Suriyelilere yönelik ortaya koyduğu oldukça yüksek düzeydeki sosyal mesafenin SB-2022'de en yüksek düzeye (-0,56) çıktığını, özellikle de metropollerde yaşayan Türklere daha da arttığını göstermektedir.** Sosyal mesafe bulgularının ayrıntılarına bakıldığında, hem SB-2021 hem de SB-2022'de eğitim/okul ortamında birliktelik hususunun (*"Suriyeli çocukların benim çocuğumun okulunda eğitim görmesinden rahatsız olmam"*) en yüksek seviyede kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak bu kabul SB-2021'de % 41,3 iken SB-2022'de radikal bir düşüşle % 24,5 olmuştur. Bunu, azalan eğilimde de olsa bir Suriyeli ile "aynı iş yerinde çalışmak" takip etmektedir. Ancak SB-2021 ile SB-2022 oranları karşılaştırıldığında bütün verilerde mesafenin arttığı gözlemlenmektedir.

SB-2022: Bogardus Ölçeğine Göre Türk ve Suriyeli Toplum Arasındaki Sosyal Mesafe

- Sosyal uyum konusunda yapılan çalışmalarda sıklıkla ev sahibi toplumun sonradan gelenlere itirazının önemli bir bölümünün, sonradan gelenlerin yarattığı ya da yarattığına inanılan “mali yükler” olduğu bilinmektedir. Türkiye’deki Suriyelilerin mali yükü** konusundaki algının tespiti için “çoklu yanıt” tekniği ile “Türkiye’deki Suriyeliler geçimlerini nasıl sağlıyorlar” sorusuna gelen cevaplar, toplumun %80’inden fazlasının (SB-2017:%86,2, SB-2019:%84,5, SB-2020: % 80,6, SB-2021:% 82,5, SB-2022: % 81,5) Suriyelilerin “Türk devletinin yardımı ile” yaşadıklarına inandığını göstermektedir. Ancak SB-2021’de “çalışarak” diyenlerin oranı ilk kez % 64,2 ile ikinci sıraya çıkmış, SB-2022’de ise bu konudaki algı biraz azalsa da % 52,6 ile ikincilik pozisyonunu korumuştur. SB çalışmalarına göre Türk toplumu, her ne kadar açık ara Suriyelilerin Türk devletinin desteği ile yaşadığına inansa da onların çalıştıklarının her geçen gün daha da farkında olduğunu göstermektedir.

SB-2022: Türkiye’deki Suriyeliler geçimlerini nasıl sağlıyor? (Çoklu yanıt) (ilk 5 yanıt) %

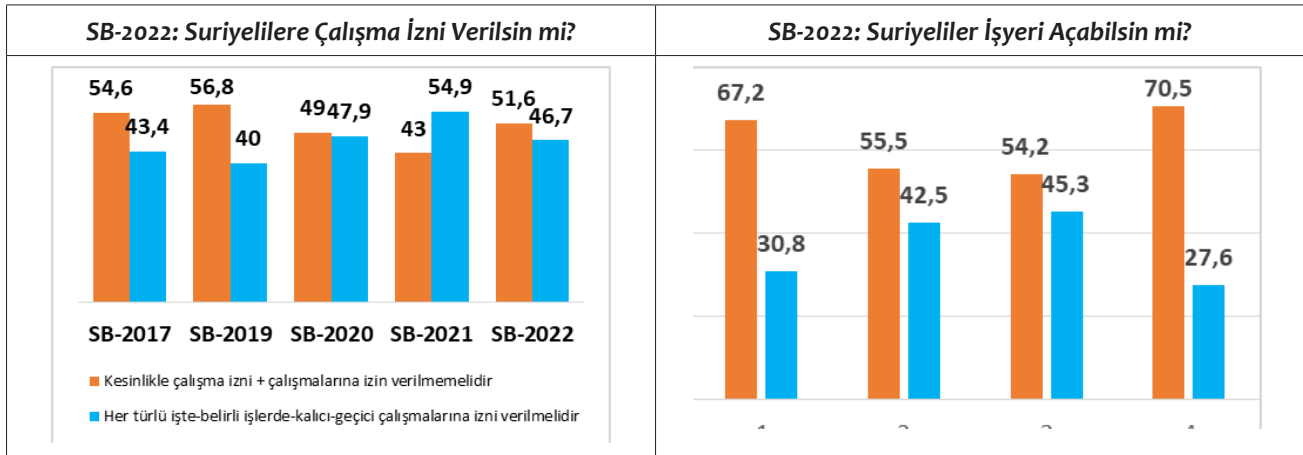

- **SB çalışmaları Türk toplumunda Suriyelilere yönelik kaygıların hemen her alanda düzenli bir biçimde arttığını göstermektedir.** Ortalama kaygı düzeyleri 5 üzerinden değerlendirildiğinde bu SB-2017’de 3,2, SB-2019’da 3,6, SB-2020’de 3,5, SB-2021’de 3,5, SB-2022’de ise 3,8 olarak en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Bütün veriler Türk toplumdaki kaygılara gerekli ve yeterli bir cevap verilemediğini de ortaya koymaktadır. Bu durum sürecin siyasileşmesinde de etkili olmaktadır. Toplumun yeterince ciddiye alınmayan kaygı ve tepkileri, siyaseten çok kullanışlı bir alan açmış gibi görünmektedir.
- **Türk toplumunda Suriyelilerden kaynaklı en ciddi endişenin/kaygının SB-2022’de, tıpkı SB-2020’de olduğu gibi % 84 ile (puan karşılığı 4.1) “Suriyelilerin vatandaş olmaları” olduğu ortaya çıkmıştır.** SB çalışmalarında başından beri en yüksek seviyede ya da ikinci sırada olan ise “*ülkemizin ekonomisine zarar verecekleri*” önermesidir. SB-2022’de buna gelen destek % 76,8, puan değeri ise 3,9’dur. Üçüncü sırada % 76,3, puan olarak 3,8 ile “*Suriyelilerin Türkiye’nin sosyal-kültürel yapısına zarar vereceklerini düşünüyorum*” önermesi gelmektedir Türkiye’de son iki yılda sıklıkla gündeme gelen “demografik değişim ve kimlik bozulması” kaygısı da (*Suriyelilerin Türk toplumunun kimliğini bozacaklarını düşünüyorum*) yine % 76,1 (puan: 3,8) gibi yüksek bir oranda temsil edilmektedir. Bu tablodan hareketle, **Türk toplumunun Suriyeliler konusundaki kaygılarının temelde kimlik kaygıları ile ilişkili olduğu** söylenebilir. Yani Türk toplumunun soyut endişeleri, somut ve gerçekleşmiş ya da yakın zamanda gerçekleşebilecek “iş kayıpları yaşama” ya da “suç oranlarının artması” gibi hususlardan daha fazladır.

SB-2022- Suriyelilerin Türkiye’de bulunmaları nedeniyle aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı lütfen belirtiniz.
(Puan)

Sıra No.		2017	2019	2020	2021	2022
1	Suriyelilerin vatandaş olmalarından endişeliyim*	-	3,5	3,8	-	4,1
2	Suriyelilerin ülkemizin ekonomisine zarar vereceklerini düşünüyorum	3,4	3,8	3,7	3,7	3,9
3	Suriyelilerin Türkiye’nin sosyal-kültürel yapısına zarar vereceklerini düşünüyorum	3,3	3,6	3,6	3,6	3,8
4	Suriyelilerin Türk toplumunun kimliğini bozacaklarını düşünüyorum	-	3,5	3,5	3,5	3,8
5	Suriyeliler yüzünden devletin sağladığı kamu hizmetlerinde azalma ya da kalitesizleşme olacağını düşünüyorum	-	3,7	3,6	3,6	3,8
6	Suriyelilerin şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozacaklarını düşünüyorum**	3,4	3,7	3,5	3,5	3,8
7	Suriyelilerin işlerimizi elimizden alacaklarını düşünüyorum	3,1	3,5	3,4	3,4	3,6
0-2,99 3,0-5,0 Ortalama puan		3,2	3,6	3,5	3,5	3,8
8	Suriyelilerin şahsıma, aileme, çocuklarıma zarar vereceklerini düşünüyorum	2,9	3,4	3,0	3,2	3,4

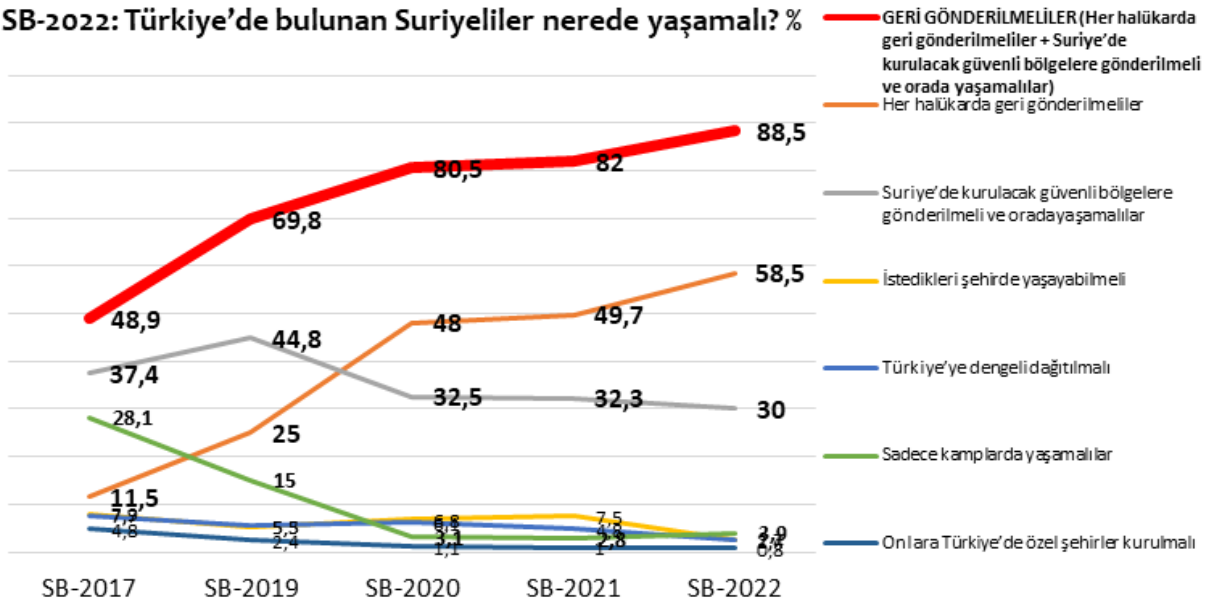
- **Suriyelilerden “kişisel zarar görme” ile kaygılar arasında anlamlı bir ilişki görülmemekte, kişisel tecrübelerden ve somut olumsuzluklardan daha çok algıların ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.** Suriyelilere yönelik kaygılar ile “kişisel zarar görme” arasındaki ilişkiyi gözlemlemek için Türk toplumuna Suriyelilerden kendileri, aileleri ya da çevrelerinin zarar görüp görmedikleri sorusu yöneltilmektedir. SB-2022 araştırmasına göre son 5 yıl içinde Suriyelilerden bizzat zarar gördüğünü ifade edenlerin oranı % 13,8 olarak tespit edilmiştir. Bu oran SB-2017’de %9,4, SB-2019’da % 13,7, SB-2020’de %11,4, SB-2021’de ise % 11,7 olarak tespit edilmişti. SB-2021’de olduğu gibi SB-2022’de de kendisinin, ailesinin ya da yakınlarının son beş sene içinde Suriyelilerden zarar gördüğünü ifade edenlerin, zararın niteliği konusundaki cevapları, “sataşma/taciz”, “şiddet”, “hırsızlık” ve “huzursuzluk/gürültü”nün ön plana çıktığını ortaya koymaktadır.
- **Kitlesel insani hareketliliklerde ev sahibi toplumda ilk akla gelen kaygılardan olan “işini kaybetme” ya da “daha ucuza çalışmak zorunda kalma” kaygısı, Türk toplumunda diğer kaygılara göre çok arka planda kalmaktadır.** Bunun yaşanan tecrübe ile ilişkili olduğu, bu konuda beklenen olumsuz senaryoların toplumu endişelendirecek boyutlara ulaşmadığı söylenebilir. “Suriyelilerin Türkiye’de **çalışmalarıyla ilgili nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?**” sorusuna “Kesinlikle çalışma izni verilmemelidir” cevabı veren, yani Suriyelilerin çalışmasına karşı çıkanların oranı SB-2022’de bir SB-2021’e göre 8 puandan fazla bir artış ile %51,6’ya yükselmiştir. Buna rağmen Türk toplumunda Suriyelilerden yana duyulan kaygılar sıralamasında iş kaybı endişesi oldukça alt sıralarda yer almaktadır. Türk toplumuna yöneltilen “**Suriyeliler hangi durumlarda işyeri açabilmeliler?**” sorusundaki seçenekler içinde “kesinlikle açmamalıdır” cevabı SB-2017’de %54,6, 2019’da %56,8, SB-2020’de % 49, SB-2019’da % 67,2, SB-2020’de % 55,5, SB-2021’de % 54,2, SB-2022’de ise % 70,5’e yükselmiştir. Bu oran çalışma hakları verilmesi konusundaki reddiyelerinden çok daha güçlüdür. Burada arka planda “kalıcılığın reddedilmesi” hususu kadar, yaşanan ekonomik sorunlar ve sürecin siyasallaşmasının da önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

- **Türk toplumunun “Suriyelilerin nerede yaşamalı” sorusuna SB çalışmalarının başından beri “ülkelerine geri gönderilmeliler” şeklinde verdiği cevap, SB-2022’de % 88,5 ile rekor seviyeye yükselmiştir.** Daha dikkat çekici olan husus, SB-2017 ve SB-2019’da Türk toplumunun öncelikli talebi olan “güvenli bölgeye gönderilmeleri” hususunun, SB-2020’den itibaren ikinci sıraya düşmesi (SB-2017: %37,4, SB-2019: %44,8, SB-2020: % 32,5; SB-2021: % 32,3, SB-2022: %30) ve “her halükarda gönderilmeliler” seçeneğinin ilk

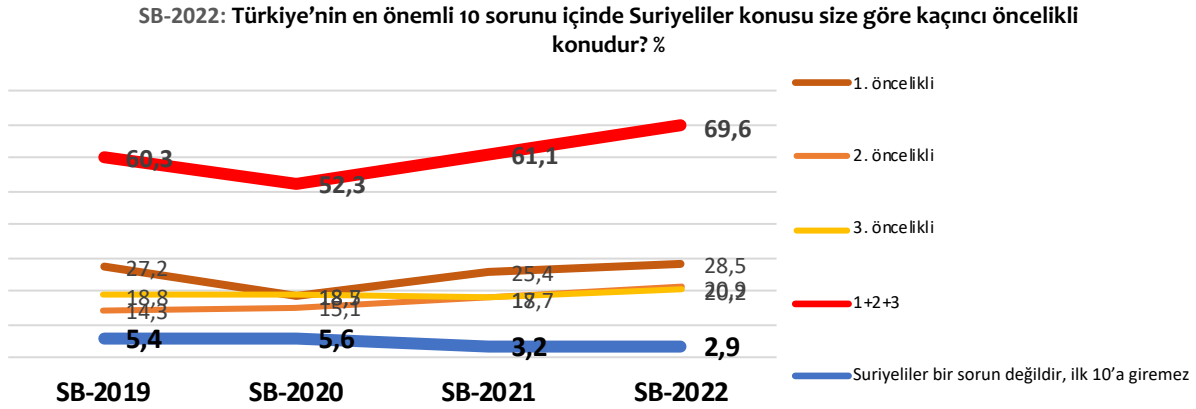
sırada olağanüstü bir biçimde artmasıdır (2017: % 11,5, 2019: % 25, SB-2020: % 48, SB-2021: % 49,7, SB-2022: % 58,5). SB çalışmalarından ortaya çıkan bulgu, Türk toplumunun temel arzusunun Suriyelilerin Türkiye’den gitmesi olduğu açıktır. Hatta bu cevapların Türk toplumunun Türkiye’deki Suriyelilerle birlikte yaşamaya hazır ve istekli olmadığı da değerlendirilebilir. Bu kadar yüksek seviyedeki bir talebin, siyasetin konusu olmaması beklenemez. Ancak temel insan hakları, mülteciler ile ilgili uluslararası ve ulusal mevzuat ile Suriye’deki mevcut durum, değişen sosyolojik durum vb. nedeni ile Türk toplumunun geri gönderme konusundaki beklentisinin gerçekleşmesinin çok da mümkün olmadığını ortaya koymaktadır.

SB-2022: Türkiye’de bulunan Suriyeliler nerede yaşamalı? %

- **Türk toplumu Suriyelilerin ülkelerine geri dönüşü konusunda talepkâr olsa da dönüş konusunda çok umutlu olmadıkları anlaşılmaktadır.** Türkiye’deki Suriyeliler konusunda Türk toplumunun tavrında, Suriyelilerin kalıcı olacağına dair algı güçlendikçe, endişelerin, karamsarlığın ve itirazların arttığı gözlemlenmektedir. 2014’te Türkiye’de henüz 1.6 milyon Suriyeli varken yapılan çalışmada Türkiye’deki Suriyelilerin tamamının geri döneceğine inanların oranı %45,1 olarak tespit edilmiştir. Ancak 2017 sonrasında toplumdaki algının ciddi bir şekilde değiştiği gözlemlenmektedir. Yani 2020 sonrasında Türk toplumunun % 80’inden fazlası Suriyelilerin tamamının ya da büyük bölümünün Türkiye’de kalacaklarını düşünmektedir.
- **Türk toplumuna yöneltilen “Suriyeliler Türk Toplumuna/Türkiye’ye ne ölçüde uyum sağladı?” sorusuna gelen cevaplar, Türk toplumunun Suriyelilerin uyumu konusunda hiç tatminkâr olmadıklarını göstermektedir.** SB-2022’de Türk toplumunun sadece % 12,2’sine göre Suriyeliler “bütünüyle ve büyük ölçüde” uyum sağlamış görünürken, % 77,1’i “hiç uyum sağlamadı, çok az sağladı” cevabını vermektedir. Dikkat çekici bir biçimde Türk toplumu Suriyelilerin uyum sağlama süreçlerini her yıl daha da az “başarılı” bulmaktadır. Yani, ortak yaşam süresi uzadığı halde, Türk toplumunun Suriyelilerin uyum sağlamadığına dair yaklaşımı güçlenmektedir.

- **Türk toplumuna göre, Suriyeliler, Türkiye’deki en önemli ilk üç sorun arasında yer almaktadır.** Her toplumda olduğu gibi Türk toplumunun da bazen sürekli, bazen dönemsel sorunları olması doğaldır. Türk toplumunun son yıllarda ekonomi, terörle mücadele, istihdam, sosyal destekler, toplumsal gerginlik, dış politika vb. pek çok alanda sorunlar yaşadığı söylenebilir. SB araştırmasında SB-2019’dan bu yana sorulan “Türkiye’nin en önemli 10 sorunu içinde Suriyeliler konusu sizce kaçınıcı öncelikli konudur?” sorusu ile Türk toplumunun Suriyelileri ne ölçüde bir sorun olarak gördüğü ve sorunlar arasında hangi sıraya koyduğu açıklanmaya çalışılmıştır. SB-2019 çalışmasında Suriyeliler konusunu Türkiye’nin “en önemli”, “ikinci en önemli” ve “üçüncü en önemli” sorun olarak görenlerin toplamı %60’ı aşmaktadır. Bu konunun Türk toplumu nezdinde 2022 içinde siyasallaşarak daha da öncelikli bir sorun alanına dönüştüğü de gözlemlenmektedir.

- **SB çalışmalarına göre Suriyelilerin vatandaşlık almaları, Türk toplumunun Suriyeliler konusunda yaşadığı en ciddi kaygıdır.** SB araştırmalarında toplumun %90’nına yakını, Suriyelilerin en az yarısının Türkiye’de kalacağı düşüncesini ifade ediyor olmasına rağmen, “Suriyelilere vatandaşlık verilmesi ile ilgili nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?” sorusuna “hiçbiri vatandaşlığa alınmamalı” cevabı da oldukça yüksek seviyededir. Çoklu cevap verebilme imkanı tanınan “Suriyelilere vatandaşlık verilmesi ile ilgili nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?” sorusuna “hiçbiri vatandaşlığa alınmamalı” cevabı SB-2017’de %75,8, SB-2019’de % 76,5, SB-2020’de % 71,8, SB-2021’de % 67,9, SB-2022’de ise % 75,9 olarak tespit edilmiştir. Türk toplumunun Suriyeliler konusundaki kaygılarını daha iyi anlayabilmek ve sosyal uyum bağlamında değerlendirmek için SB-2022’de Türk toplumuna yönelik oluşturulan yeni soruda “Suriyelilerden yana en önemli endişeniz nedir” sorusu yöneltmiştir. Bu soruya SB-2022 çalışmasına katılan Türklerin diğer seçeneklere göre oldukça yüksek bir oranla (%37,9) “vatandaş olmaları” cevabını verdikleri görülmektedir. Bunu “ekonomiye zarar” (%13,6) ve “Suç ortamının/ eylemlerinin/ çeteleşmenin artması” (%10,5) takip etmektedir.
- **Suriyelilerin Türkiye’de kalıcılıklarından bağımsız bir biçimde, okul çağındaki geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların eğitime erişimi öncelikli ve önemli bir konu olarak değerlendirilmelidir. Ancak bu konuda yaşanan kapasite sorunlarına ilaveten Türk toplumunun Suriyeli çocukların eğitimi konusunda tavrındaki olumsuz değişim dikkat çekmektedir.** “Suriyelilerin çocuklarına Türkiye’deki okullarda eğitim verilmesine ilişkin nasıl bir düzenleme yapılmalıdır” sorusuna gelen cevaplarda “Her türlü eğitim imkanından ücretsiz yararlanabilmeliler” önermesine SB-2017’de %9,5, SB-2019’da %6,

oranında destek verilirken SB-2020'de ciddi bir artış ile bu oran %29,9'a yükselmiş, SB-2021'de az bir düşüşle %29,3'te kalmış, SB-2022'de ise destek oranı %24,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Türk toplumunda *"hiçbir şekilde eğitim verilmemelidir"* önermesine destek verenler SB-2017'de %25,7, SB-2019'da %16,7, SB-2020'de %16,9, SB-2021'de ise %14,4 düzeyinde ilgi görürken, SB-2022'de %21,7 ile sıralamada bu önerme ikinci sıraya yükselmiştir.

- **Okullarda Türk ve Suriyeli çocuklar arasında "akran zorbalığı" konusu hem Türkler hem de Suriyeliler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir.** Bu nedenle SB-2022'de *"Çocuklarınız okulda ya da çevrede Suriyeli yaşlıları ile sorun yaşıyor mu?"* sorusu geliştirilmiştir. Kendi çocuğu ile aynı okulda Suriyeli çocukların olduğu Türklerin %16,5'i sorun yaşandığından söz etmektedir. Suriyeli nüfusun yoğun olduğu, doğal olarak okullarda da yüksek sayılarda Suriyeli öğrencinin bulunduğu sınır illerinde yaşayanlar, bu sorunu %21,5 olarak ifade etmektedirler. Bu durum özellikle ortaokullarda yaşanan akran zorbalığının etnik temelli bir zemine oturması, bu bağlamda da sosyal uyum süreçlerini derinden olumsuz etkileme riskini de ortaya koymaktadır.
- **Türk toplumu, devletin Suriyeliler ile ilgili politikalarına oldukça eleştirel bakmaktadır.** Devletin Suriyeliler politikalarını "çok yanlış" ve "yanlış" bulanların toplam oranı SB-2017'de %62,4 iken, bu SB-2019'da %73, SB-2020'de %70,3, SB-2021'de %69,3, SB-2022'de ise %80,2'ye yükselmiştir. SB-2022'de devletin politikalarını "çok yanlış" bulanların oranı %49,5'e yükselmiştir.
- **Türkiye'nin geri dönüş politikaları çerçevesinde güvenli bölgede gerçekleştirdiği imar faaliyetleri, Türk toplumu tarafından yeterince desteklenmemektedir.** *"Suriye'de Türkiye tarafından geri dönüşü teşvik için konut yapılması, eğitim, sağlık, altyapı gibi hizmetlerin verilmesini ne ölçüde doğru buluyorsunuz?"* sorusuna Türk toplumundan gelen cevaplarda, bu politikaları doğru bulanların oranı %32,9, ama yanlış bulanların oranı %55,2'dir. Türk devlet yetkilileri, güvenli bölgede imar faaliyetleri yapılarak geri dönüşün de teşvik edileceğini ifade etmektedirler.
- **Türk toplumuna göre Suriyelilerin Türkiye'de en önemli sorunu, "hiç sorunları olmasındır". Türk toplumundan %31,4 destek alan bu önermeyi, "kültürel farklılıklar" (%20), "uyum" (%13,3), "vatansız kalmak" (%10) takip etmektedir.** Türk toplumunda %8,8 ise Suriyelilerin en önemli sorununun "ayrımcılık/ötekileştirme" olduğunu ifade etmiştir. Türk toplumunun "hiçbir sorunları yoktur" görüşüne en yüksek destek ise %45,6 ile sınır illerinde yaşayanlardan gelmektedir.

SB-2022 Anket Uygulamasının Teknik Profili

	T.C. Vatandaşları
Örneklem Büyüklüğü	2.267 Kişi NUTS-2 düzeyindeki nüfusları dikkate alınarak hazırlanan ve Türk toplumunu temsil eden kotaya göre 26 ilde 2.267 kişi
Araştırmanın Evreni	Türk toplumunun ortalama hane büyüklüğü TÜİK 2022 verileri çerçevesinde 3,17 olarak alınmıştır. * Hane sayısı ise Türkiye’de yaşayan toplam 85.279.553 (TÜİK-ADNKS 2022) / 3,17 = 26.902.067 olarak hesaplanmıştır. ** Örneklem büyüklüğü bu verilere dayanarak %95 güven düzeyi ve $\pm 2,06$ güven aralığında 2.267 olarak hesaplanmıştır.
Anket Uygulama Modeli	Kişi Bazlı / (CAPI - Bilgisayar destekli yüz yüze anket yöntemi)
Anket Uygulama Zamanı	24 Aralık 2022-4 Ocak 2023
Güven Düzeyi	%95
Güven Aralığı	$\pm 2,06$
Kota Belirleme ve Uygulama Yöntemi	Anket uygulaması Türk toplumu için NUTS-2 düzeyinde 26 il kent merkezinde 18+ yaş grubunda, sorulan soruları anlayacak ve cevap verecek yeterlilikteki kişiler üzerinde yapılmıştır. Her hanede sadece 1 kişi ile anket uygulanmıştır. Anket uygulanacak bireylerin seçiminde basit rastgele örneklem yönteminde yararlanılmış ve illerde anket uygulanacak bireylerin sayıları NUTS-2 düzeyindeki nüfusları dikkate alınarak hazırlanan kotaya göre belirlenmiştir. İllerde görüşme yapılacak hanelerin seçiminde il saha sorumluları rasgele yürüyüş kuralını uygulamış ve anket uygulamasında cinsiyet ve yaş grupları oranlarının temsiline azami ölçüde özen gösterilmiştir. Araştırma sonuçları yaş, cinsiyet, eğitim ve meslek analizini de amaçladığı için örnekleme bunlara da dikkat edilmiştir. Anket sonuçları oransal değerlerle verildiği gibi, “Likert” türü sorularda, özellikle karşılaştırmaları değerlendirmelerde, 5 üzerinden özel bir puanlama sistemi de kullanılmıştır. ⁴
Saha Çalışması Uygulaması	Araştırma alan uygulaması konuyla ilgili uzman kuruluşlardan biri olan Ankara Sosyal Araştırmalar Merkezi-ANAR tarafından gerçekleştirilmiştir. ⁵ SB için yapılan Odak Grup Görüşmeleri, SB araştırma ekibi tarafından gerçekleştirilmekte ve analiz edilmektedir.
Raporlama	Prof. Dr. M. Murat Erdoğan

4 5’li Likert ölçeği kullanılarak sorulan ve çok sayıda hücrenin yer aldığı tablolardan oluşan sorularda anlaşılmayı ve değişkenlerin birbiriyle mukayesesi için yüzdelik değerler puana dönüştürülmüştür. Puanlama için kullanılan yöntem şu şekildedir: İlgili ölçeklerde her madde için cevaplar;

1=Hiç yeterli değil/hiç katılmıyorum/çok sorun yaşıyoruz/hiçbirine uygun değil/hiç kaygılı değilim,

2=Yeterli değil/katılmıyorum/sorun yaşıyoruz/çok azına uygun/kaygılı değilim,

3=Ne yeterli ne yetersiz/ne katılıyor, ne katılmıyorum/bazen sorun yaşıyoruz, bazen yaşamıyoruz/ yarısı için uygun, yarısı için değil/ne kaygılı ne de kaygısızım,

4=Yeterli/katılıyorum/sorun yaşamıyoruz/çoğunluğuna uygun/kaygılıyım,

5=Çok yeterli/çok katılıyorum/hiç sorun yaşamıyoruz/tamamına uygun/çok kaygılıyım,

6=Fikrim yok/bilmiyorum,

7=Cevap yok, şeklindedir.

Puan hesaplarına geçilmeden önce, kodlar 1”1, 2”2, 3”3, 4”4, 5”5, 6”0, 7”0 olacak şekilde kodlanmıştır.

1= Tamamına uygun

2= Çoğunluğuna uygun

3= Yarısı için uygun, yarısı için değil

4= Çok azına uygun

5= Hiçbirine uygun değil

6=Fikrim yok/bilmiyorum,

7=Cevap yok

şeklinde olan soru için ise, kodlar 1”5, 2”4, 3”3, 4”2, 5”1 ,6”0, 7”0 olacak şekilde kodlanmıştır.

Her bir soru için verilen cevapların aritmetik ortalaması alınmıştır. Bu işlemler SPSS programında yapılmıştır.

Kullanılan puan skalası:

a) 0-2,99 puan: ‘Yeterli değil’; ‘Katılmıyorum’; ‘Sorun yaşıyor’; ‘Uygun değil’; ‘Kaygılı değil’

b) 3,0-5,0 puan: ‘Yeterli’; ‘Katılıyorum’; ‘Sorun yaşamıyor’; ‘Uygun’; ‘Kaygılı’.

5 ANAR Araştırma: <http://www.anararastirma.com.tr/tr/>

Prof. Dr. M. Murat ERDOĞAN

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Mülkiye Göç Araştırmaları Merkezi-MÜGAM Direktörü

Kasım 2017'ye kadar Hacettepe Üniversitesinde öğretim üyesi ve Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi-HUGO'nun kurucusu ve Müdürü olarak çalışmıştır. Prof. Erdoğan Aralık 2017-Mayıs 2021 arasında Türk Alman Üniversitesi Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi kurucu Müdürü olarak görev yapmıştır. Prof. Erdoğan, Şubat 2022'den bu yana Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Mülkiye Göç Araştırmaları Merkezi-MÜGAM Direktörü olarak görev yapmaktadır.

Siyaset bilimci, göç ve AB uzmanı olan Prof. Erdoğan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezundur. Ankara Üniversitesi'nde yürüttüğü "Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri: 1990-2005" başlıklı doktora çalışmasının araştırmasını Konrad Adenauer Vakfı Bursiyeri olarak 1994-1999 yılları arasında Almanya'da Freiburg ve Bonn Üniversitelerinde gerçekleştirmiştir. 2000-2003 yılları arasında Berlin Büyükelçiliği Basın Müşavirliğinde çalışan Erdoğan, ardından TBMM AB Uyum Komisyonu Danışmanlığı (2004), YÖK Başkan Danışmanı, Hacettepe Üniversitesi Rektör Danışmanı (2012-2016) görevlerinde bulunmuştur.

Prof. Erdoğan, Duisburg-Essen (2007), Berlin-Humboldt (2010), Oxford (2012) ve Johns Hopkins Üniversitesi Almanya Araştırmaları Merkezi AICGS'de (2014), Humboldt Üniversitesi'nde (2019) ve Stiftung Wissenschaft und Politik/German Institute for International and Security Affairs (SWP Berlin) bünyesindeki Centre for Applied Türkiye Studies (CATS) bursiyeri olarak (2022-2023) farklı burslarla yurtdışındaki önemli kurumlarda misafir araştırmacı olarak çalışmalar yürütmüştür.

Akademik ilgi alanları iradi ve zorunlu göçler, mülteciler, yurtdışındaki Türkiye kökenliler, AB, siyasal karikatürler, siyasal davranışlar, İslamofobi, Almanya ve Türk dış politikası olan Prof. Erdoğan, Avrupa'daki Türk diasporası konusunda "Euro-Turks-Barometre", Türkiye'deki Suriyeliler konusunda ise "Suriyeliler Barometresi" başlıklı kamusal ve düzenli kamuoyu araştırmalarını yürütmektedir.

Prof. Erdoğan, Uluslararası Metropolis Yönetim Kurulu Üyesi, UNESCO-Türkiye İletişim Komitesi üyesi, IGAM-Academy Başkanı ve Dış Politika Enstitüsü (DPE) Uzmanıdır.

Prof.Erdoğan'ın son kitapları şunlardır:

- Forced Migration in Türkiye: Refugee Perspectives, Organisational Assistance, and Political Embedding (2024) (Edts with B.Ş.Z.Savcı-L.Pries) Routledge
- Marmara'nın Kent Mültecileri, Belediyelerin Süreç Yönetimi (& B.Şener, M.Ağca) (2022)
- Suriyeliler Barometresi-2021: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi (2022)
- Suriyeliler Barometresi-2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi (2020)
- Suriyeli Mülteci Nüfusunun Demografik Gelişimi, Türkiye'deki Eğitim, İstihdam ve Belediye Hizmetlerine Yakın Gelecekte Olası Etkileri (&Metin Çorabatır) (2019)
- Göç Uyum ve Yerel Yönetimler (2019)
- Suriyeliler Barometresi-2017: "Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi" (2018)
- Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği (2017)
- Türk İş Dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler Konusundaki Görüş, Beklenti ve Önerileri (2015)
- Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler (A.Kaya ile) (2015)
- Türkiye'deki Suriyeliler, Toplumsal Kabul ve Uyum (2015)
- 50 Yıl 50 Karikatür: Alman Karikatüristler Gözüyle Türkler (2012)
- Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum (2010)

www.mmuraterdogan.com • merdogan1103@gmail.com • mmerdogan@ankara.edu.tr • Tel: +9 05323001373

SURİYELİLER BAROMETRESİ-2022

SURİYELİLERLE UYUM İÇİNDE YAŞAMANIN ÇERÇEVESİ

Prof. Dr. M. Murat Erdoğan
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Mülkiye Göç Araştırmaları Merkezi -MÜGAM

29 Nisan 2011'de 252 kişilik ilk Suriyeli katile Hatay sınırından Türkiye'ye ulaştığında, bu insani hareketliliğin ulaşacağı ne sayısal büyüklükler ve ne de kalış süreleri öngörülebilmisti. Ama Türkiye üç yıl sonrasında, yani 2014'te dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumuna geldi. 12 yıl sonunda Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı 3,5 milyonu aşmış ve Türkiye nüfusunun %3,9'una ulaşmış durumda. Türkiye'deki Suriyelilerin %98'inden fazlası kent mültecileri olarak Türk toplumu ile birlikte yaşıyor, 2011-2022 arasında en az 750-800 bin Suriyeli bebek Türkiye'de doğdu, 730 bini aşkın Suriyeli çocuk Türk devlet okullarına gidiyor, 50 binden fazla Suriyeli genç Türk Üniversitelerinde okuyor, 240 bin civarında Suriyeli vatandaşlığa geçti. Hem Suriye'de kronikleşen savaş ortamı hem de Suriyelilerin kendi yaşamlarını Türkiye'de kurma çabaları nedeniyle, Suriyeliler arasında gönüllü geri dönüş eğilimlerinin de belirgin biçimde azaldığı gözlemlenmektedir. Ancak buna rağmen; toplumsal alanda özellikle büyük sayılardan ve uzayan süreçlerden kaynaklanan ciddi kaygıların ve itirazların varlığı da her geçen gün kendisini daha çok belli etmekte ve konu günlük siyasetin ilgi alanına dönüşmektedir.

"Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi" toplumsal uyumun kurumsal ve resmi olan bölümünden daha çok toplumsal alanı anlamaya dair bir çaba olarak Prof. Dr. M. Murat Erdoğan tarafından 2014'ten beri tasarlanmış ve düzenli olarak tekrarlanmaktadır. Hem Türk toplumu hem de Suriyeliler bakımından "ortak toplumsal yaşama" dair gelişmeleri, uyum ve gerilim süreçlerini anlamayı ve politika önerileri geliştirmeyi amaçlayan çalışma, temsiliyet gücü yüksek kapsamlı kamuoyu araştırması ve odak grup görüşmeleri ile gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın temel amacı ve çabası, akademik kısıtların farkında olarak, bu önemli ve son derece dinamik süreç konusunda mümkün olan en gerçekçi fotoğrafı elde etmek, buradan hareketle toplumsal huzur merkezli değerlendirme ve önerileri kamuoyu ile paylaşmaktır. SB saha çalışmaları Türkler ve Suriyeliler ile en fazla bir aylık zaman aralığında gerçekleştirilmektedir. Ancak SB-2022 çalışması kapsamında 6 Şubat 2023'de yaşanan deprem felaketi nedeni ile Suriyeliler ile yapılan çalışma tamamlanamamıştır. Bu nedenle SB-2022'de sadece T.C. Vatandaşları ile gerçekleştirilen saha çalışması değerlendirilmektedir. Aralık 2022- Ocak 2023'de yapılan SB-2022 çalışması, T.C. Vatandaşları için NUTS-2 modellemesine uygun biçimde 26 ilde 2.253 kişi ile "kişi bazlı" (güven düzeyi: %95 ve güven aralığı ±2,06) gerçekleştirilmiştir. SB-2022 çerçevesinde ayrıca 7 ilde 57 katılımcı ile 10 OGG yapılmıştır.

UNHCR Türkiye desteği ile Prof. M. Murat Erdoğan yönetimi ve raporlaması ile gerçekleşen SB-2022 araştırma ekibinde Dr. Nihal Eminoğlu, Tülin Haji Mohamad, Doç. Dr.Fulya Memişoğlu, Dr. Onur Unutulmaz ve Deniz Aydın'ın yer almıştır.

Ayrıca göç, mülteci ve toplumsal araştırmalar alanında hem Türkiye hem de yurtdışında son derece değerli/duayen akademisyenlerden oluşan "Suriyeliler Barometresi Akademik Kurulu" üyeleri Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat, Prof. Dr. Mustafa Aydın, Prof. Dr. Banu Ergöçmen, Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt, Prof. Dr. Elisabeth Ferris, Prof. Dr. Mehmet Nuri Gültekin, Prof. Dr. Ahmet Kasım Han, Prof. Dr. Ahmet İçduygu, Omar Kadkoy, Prof. Dr. Neeraj Kaushal, Prof. Dr. Ayhan Kaya, Prof. Dr. Fuat Keyman, Ümit Kızıltan, Prof. Dr. Kemal Kirişçi, Prof. Dr. Nilüfer Narlı, Kathleen Newland, Prof. Dr. Barbara Oomen, Prof. Dr. Ludger Pries, Doç.Dr. Saime Özçürümez, Prof. Dr. H.Halil Uslucan, Prof. Dr. Nasser Yassin, Doç.Dr. Ayselin Yıldız ve UNHCR-Ankara çalışmaya çok önemli destek ve katkılar vermişlerdir.

SB-2022 Türkçe, İngilizce, Arapça
bütün kitap ve yönetici özetleri
online versiyonu
<https://www.unhcr.org/tr> *
www.mmuraterdogan.com

desteğiyle